

חפש

חפש באתר :

10.10.2005 -- שעות ישראל: 15:09

חדשות כלכלה גלריה ספורט קפטן אינטרנט מהדורת הדפוס ארכיון הארץ

Online

Microsoft
בוא ללמוד איך לעבוד יחד עם חבריך לצוות
 Office

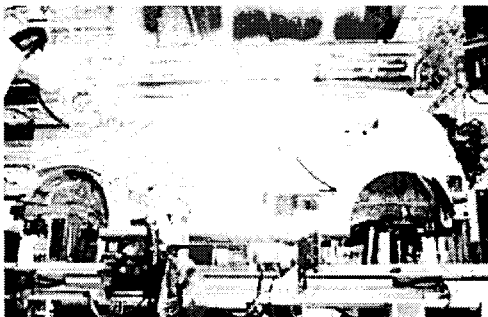
לפרטים
 חייג
 *3366

עדכון אחרון - 02:42:30 2005/10/10

מותו של פועל הייצור האמריקאי הוכרז בטרם עת

אקונומיסט

מגזר הייצור בארה"ב מפנה את מקומו לכלכלת השירותים כשם שהכלכלה החקלאית פינתה את מקומה לטובתו; אך למרות זאת אמריקה היא עדיין היצרנית הגדולה ביותר בעולם -

פועלי הייצור של ימינו - רובוטים במפעל למכוניות

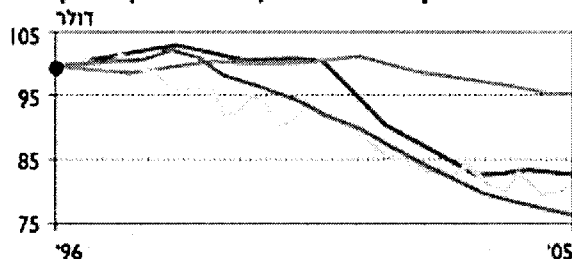
לראשונה מאז המהפכה התעשייתית, פחות מ-10% מהעובדים האמריקאים מועסקים במגזר הייצור. מאחר שכמחצית מהעובדים בחברות במגזר הייצור מועסקים בתפקידי שירות, כמו עיצוב, הפצה ותכנון פיננסי, בעצם רק 5% מהעובדים עוסקים בייצור ממש. היש מקום לדאגה עקב כך?

הנתון של 10% חושב על בסיס חלוקת מספר העובדים במגזר הייצור - מעט יותר מ-14 מיליון לפי הנתונים העדכניים ביותר - במספר העובדים הכולל (ובכלל זה עצמאים, עובדים במשרות חלקיות ועובדי כוחות הביטחון), שהוא 147 מיליון. ב-1970 הועסקו כ-25% מהעובדים בארה"ב במגזר הייצור.

נתח העובדים המועסק במגזר הייצור ירד גם בכלכלות מפותחות אחרות מאז 1970. הירידה החדה ביותר נרשמה בבריטניה, שבה נפל חלקם בשוק העבודה מ-35% ל-14%. מספר המשרות במגזר

פועלי הייצור נעלמים

השינוי בתעסוקה במגזר הייצור, 100 = רבעון ראשון '96

גרמניה — יפן — ארה"ב — ג'ושהיון

מקור: Ixis

הייצור נפל במחצית מאז 1970. הירידה המתונה ביותר נרשמה באיטליה, שבה עדיין מעסיק מגזר הייצור 22% מכוח העבודה הכולל. גרמניה היא הכלכלה הגדולה הנוספת היחידה שבה יותר מחמישית מהעובדים עדיין עוסקים בייצור. ביפן נפל חלקם של עובדי הייצור בכוח העבודה ל-18%.

מרבית המועסקים במדינות המפותחות עובדים בימינו בתחום השירותים: בארה"ב מגיע חלקם בכוח העבודה ל-80%. עם זאת, לא מדובר במגמה חדשה. כבר ב-1900 עלה חלקם של עובדי מגזר השירותים בארה"ב ובבריטניה בכוח העבודה על חלקם של עובדי הייצור. אפילו בשיאו, בתחילת המאה ה-20, חלקו של מגזר הייצור בכוח העבודה בארה"ב מעולם לא עלה על שליש.

החידוש הוא בירידה החדה שנרשמה בשנים האחרונות בהיקף המועסקים במפעלי

יית ישראל הארכיאולוגיה המקראית

ת והמלהיבה ביותר של המקרא מזה חמישים וקטיבי רב עוצמה את ההיסטוריה של עם מסביר מתי, מדוע וכיצד ית דוד היסטוריה זו כדי תיהם הפוליטיות

פינקלשטיין וסילברמן לוצית באחדים מן שנויים במחלוקת ולוגי והמקראי של ימינו. ס תיגר, בדרך נועזת גל רבות מן המוסכמות י תחומי מחקר אלה.

לאור, אוניברסיטת ת"א

ייצור. על אף שחלקו של מגזר הייצור בכוח העבודה הולך ומתכווץ זה זמן, מספר המשרות במגזר נותר פחות או יותר ללא שינוי מאז 1970 ועד המחצית השנייה של שנות ה-90. אלא שמאז נרשמה ירידה בהיקף המועסקים בייצור מדי שנה. מ-1996 נפל בחמישית מספר המועסקים בייצור בארה"ב, בריטניה ויפן. בגוש הירוק נרשמה בממוצע ירידה של כ-5% בלבד.

חשבון החשמל

במקביל, חלקה של התפוקה התעשייתית בתמ"ג ירד, על אף שבמרבית המדינות התפוקה התעשייתית כאחוז מהתפוקה הכללית גבוהה מעט מאחוז המשרות. למשל, כיום מהווה התפוקה התעשייתית כ-13% מהתמ"ג בארה"ב, לעומת 26% ב-1970. עם זאת, בחינה עמוקה יותר של הנתונים מגלה כי הירידה באחוז התפוקה התעשייתית מהתמ"ג משקפת בעיקר את הירידה במחירי הסחורות ביחס למחירי השירותים. אם מחשבים את הנתונים במחירים קבועים, אחוז התפוקה התעשייתית מהתמ"ג נותר כמעט ללא שינוי בארה"ב ובמדינות המפותחות בכלל מאז 1980.

התפוקה בארה"ב צמחה ב-4% בשנה

על אף הדיבורים הרבים על "נפילתו של הייצור האמריקאי" והעברת חלק הארי של הייצור לסין, התפוקה צמחה בקצב שנתי של כ-4% מ-1991, צמיחה מהירה מזו של התמ"ג, וחרף הגדרתה של סין כבית החרושת של העולם, ארה"ב היא עדיין היצרנית הגדולה ביותר בעולם. יפן נמצאת במקום השני, וסין - הממוקמת במקום השלישי בפער גדול מיפן - מייצרת סחורות בשווי של 700 מיליארד דולר, כמחצית מסך הייצור של ארה"ב.

מספר עובדי הייצור בסין גדול פי שישה מבארה"ב, אולם היעילות של העובדים נמוכה בהרבה, ואפילו על סין לא פסחה ההאטה העולמית בהעסקת עובדי הייצור. בין 1995 ל-2002 (הנתונים המעודכנים ביותר הקיימים) ירד מספר עובדי הייצור בסין ב-15 מיליון, בעיקר בגלל ארגון מחדש של ארגונים ממשלתיים בלתי יעילים. אחוז המועסקים במגזר הייצור ירד גם בסינגפור, דרום קוריאה וטייוואן מאז 1990.

מכיוון שהתפוקה התעשייתית, בניגוד לדעה הרווחת, עלתה ולא ירדה, יש להתייחס לנפילה באחוז העובדים במגזר הייצור בארה"ב כדבר חיובי. היא אינה משקפת מעבר של הייצור מהכלכלות המפותחות לסין, ומכיוון ששיעור האבטלה במרבית המדינות המפותחות לא עלה בעשור האחרון, על אף הירידה במספר העובדים במגזר הייצור, יש להניח כי מרבית עובדי הייצור המפוטרים מצאו מקום עבודה חדש.

נהוג להתייחס להתכווצות מספר עובדי הייצור כסימפטום של האטה כלכלית, אולם ההפך הוא הנכון: זהו שלב טבעי של התפתחות כלכלית. ככל שהמדינה מתעשרת, אחוז עובדי הייצור הדרושים לה קטן. הסיבה העיקרית לכך היא שמשקי הבית אינם זקוקים לאינסוף מכוניות, מקררים ותנורי מיקרוגל, ולכן, כשהם מתעשרים, הם מבזבזים את מרבית ההכנסה שלהם על שירותים - כגון חופשות, בריאות וחינוך - ולא על סחורות.

סיבה נוספת היא המיכון. קל יותר לעשות אוטומטיזציה של ייצור מאשר של שירות. צמיחה מהירה יותר של התפוקה במגזר הייצור בהשוואה למגזר השירותים משמעה שמספר העובדים הדרוש במגזר הייצור קטן יותר. העובדים, העוברים לתחומים פוריים יותר, מגדילים את התפוקה הכללית ובתוך כך מעלים את רמת החיים.

מנקודת מבט זו, העובדה שאחוז עובדי הייצור בגרמניה ובאיטליה עודנו גבוה כל כך עשויה להיראות כסימפטום של חולשה כלכלית. שתי המדינות הללו ניסו להגן על המשרות במגזר הייצור באמצעות חוקים, והציבו מכשולים ביורוקרטיים בפני יצירה של משרות חדשות במגזר השירותים. בשל כך, גרמניה ואיטליה ייאצו להתמודד עם תחרות קשה מכלכלות מפותחות אחרות בעתיד.

כל ניתוח של שוק העבודה סובל מבעיות סטטיסטיות. למשל, שיעור קטן של

הירידה במספר העובדים במגזר הייצור הוא אשליה סטטיסטית שנגרמת משום שיצרנים מעבירים את פעילות השירותים לקבלני חוץ. אם יצרנית מכוניות מפסיקה להעסיק מנקי משרד משל עצמה ורוכשת במקומם שירותי ניקוי מחברה המתמחה בכך, התפוקה והתעסוקה במגזר השירותים תצמח בן לילה, בעוד שהתפוקה והתעסוקה במגזר הייצור תיפול, אף שלמעשה לא חל שינוי כלשהו.

הבחנה מיותרת

בכל מקרה, הגבול בין שירותים לייצור מטושטש מעט. מקדונלד'ס נחשבת לחברת שירותים, אולם ביקור בכל אחד מסניפיה מזכיר פס ייצור תעשייתי, המייצר קציצות בשר. בנוסף, חלק גדל והולך של פעילות הייצור כולל פעילויות שירותים, כגון עיצוב, שיווק, פיננסים ושירות לקוחות. ראוי לציין כי בבריטניה מחשיבים את ה"אקונומיסט", לצד כל תעשיית הדפוס וההוצאה לאור, כחלק ממגזר הייצור.

ההבחנה בין שירותים לייצור נהפכה למיותרת. חלוקה הגיונית יותר היא החלוקה בין פעילות הדורשת הכשרה רבה לבין פעילות הדורשת הכשרה מועטה. אי אפשר להגיד שמגזר הייצור טוב ממגזר השירותים או להפך; המגזרים הללו תלויים זה בזה. המחשבים הם חסרי ערך ללא המתכנתים; לטלוויזיה אין ערך ללא תוכניות. אין חשיבות למספר האנשים העובדים בבתי החרושת, אלא להון שהם מייצרים.

בעבר, הייצור היה אחראי למרבית הערך המוסף; הדבר עדיין תקף לתעשיות היי-טק, כגון תרופות ותעופה. אך במדינות מפותחות כיום, מגזרי הטלקום, הבנקאות והתוכנה יכולים לייצר הון גדול יותר מחברות המייצרות ג'ינס וטרנינג. כתיבת קוד תוכנה מייצרת ערך רב יותר מייצור של תקליטור.

בעתיד הלא רחוק, לאיש לא יהיה אכפת אם חברה מסוימת מוגדרת כחברת ייצור או כחברת שירותים. הפריחה הכלכלית בעתיד לא תהיה תלויה בהגדרות, אלא ביכולת של המשק להיות חדשני ולהתאים את עצמו לשינויים.

פורט Online | גלריה Online | כלכלה Online
 תקנון האתר | תמיכה ושירות | ארכיון הארץ | המהדורה המודפסת - עמוד ראשון | דף הבית
 כל הזכויות שמורות, "הארץ" © All rights reserved Haaretz